

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi **Kainuun liitto**

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi **Pentti Malinen**

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä **11.12.2017**

Toimielimen nimi **Kainuun maakuntahallitus**

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue X

sairaanhoidopiiri

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomainen

järjestö

yksityinen palveluntuottaja

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä valinnanvapauslain tavoitteista

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvien kustannuksien kasvua 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Valinnanvapauslain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen.

1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

a. kyllä

b. kyllä pääosin

c. ei pääosin X

d. ei

e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kainuun liitto pitää sote-palveluiden kokoamista 18 maakuntaan on tarkoituksenmukaisena ratkaisuna. Suorilla vaaleilla valittu maakunnan luottamushenkilöiden ohjaus palvelustrategian ja palvelulupauksen avulla luo hyvät edellytykset maakunnan asukkaiden tarvitsemien palvelujen kehittämiseksi valtion takaaman, tarveperusteisiin kriteereihin lasketun rahoituksen puitteissa. Lausunnoilla olevassa sote-palvelujen valinnanvapauslaissa toivomme vahvistettavan maakuntia vahvoiksi järjestäjinä, jotta

uudistuksen eri tavoitteet voidaan tasapuolisesti toteuttaa ja maakunnilla on riittävä liikkumavara järjestää palvelut juuri oman alueen tarpeiden mukaisesti.

Alueellisten ja sosiaalisten terveyserojen supistamiseen tarvitaan erityiskeinoja, jotta niitä voidaan kaventaa. Valinnanvapauslaki ei merkittäväällä tavalla vähennä sosiaaliryhmien välisiä eroja sosiaali- ja terveyspalveluiden käytössä. Ennaltaehkäisevät terveyspalvelut kohdentuvat lakiuudistuksen jälkeenkin eriarvoisesti, koska eroja on todennäköisesti edelleen terveydenhuollon ja työterveyshuollon ennaltaehkäisevien terveyspalveluiden saannissa ja käyttömahdollisuuksissa (esim. erilaiset asiakasmaksut).

Edelleen kaikkien pienituloisimmille palveluiden saavutettavuuteen voi liittyä merkittäviä ongelmia (matkakulut, asiakasmaksut), joihin lakiuudistus ei merkittävästi vaikuta. Palveluiden fyysinen saavutettavuus voi parantua, mutta se todennäköisesti toteutuu vain kasvukeskuksissa. Syrjäseuduilla tilanne voi parantua vain välillisesti. Lainsäädännössä tarvitaan muita keinoja tasata alueellisia eroja.

Valinnanvapaus voi lisätä palvelujen kysyntää etenkin lievien ja omahoidolla paranevien sairauksien suhteen eikä siten kavenna väestön terveys- ja hyvinvointieroja. Työterveys- ja opiskelijaterveydenhuollon piirissä jo olevien kirjautuminen sote-keskukseen ei paranna palvelujen yhdenvertaista saatavuutta eikä tuo terveyshyötyä tai kavenna terveys- ja hyvinvointieroja.

Kaikilla asiakasryhmillä ei ole kykyä arvioida omaa palvelutarvettaan, verrata palvelutarjontaa ja hakeutua palveluihin, joten malli voi jopa lisätä terveys- ja hyvinvointieroja.

2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslain toteuttaminen ja toteutuminen on erittäin haasteellista Kainuun maakunnassa asukkaiden, asiakkaiden ja alueiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Pitkien etäisyyksien, harvan asutuksen ja vähenevän ja ikääntyvän väestörakenteen takia suuressa osassa Kainuuta valinnanvapauden edellyttämä vaihtoehtoinen palvelutarjonta ei kohtuullisella saavutettavuudella todennäköisesti toteudu.

Valinnanvapauden piirissä olevien palvelujen paikallinen ja alueellinen tarjonta sekä saavutettavuus vaihtelevat: huomattavia eroja on maakuntien keskuskaupunkien ja pienten kuntien välillä. Kansalaisten tasa-arvon näkökulmasta valinnanvapauden osalta tulee säätää periaatteista, joilla korvataan palvelujen saavutettavuudesta aiheutuvat kustannukset. Yksilötason valinta ja päätöksenteko edellyttävät tietoisuutta saatavissa olevista palveluista ja yksilötason kykyä päätöksentekoon. Erityisryhmille on taattava samat valinnanvapaudet. Lainsäädännön tulee tukea pitkäaikaisten hoitosuhteiden syntyä.

3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. **ei kantaa X**

Vapaamuotoiset huomiot

Pitkien etäisyyksien, suuren sairastavuuden ja ikääntyneen väestörakenteen takia suuressa osassa Kainuuta valinnanvapauden edellyttämä vaihtoehtoinen ja kilpaileva palvelutarjonta ei kohtuullisella saavutettavuudella todennäköisesti toteudu. Valinnanvapautteen liittyvät mahdollisuudet keskittyvät todennäköisimmin vain maakuntakeskukseen (Kajaani), eikä palveluntuottajia ole pienemmissä kunnissa. Matkakustannusten korvaus vain lähimpään sosiaali- ja terveyskeskukseen asettaa kuntalaiset eriarvoiseen asemaan.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin X**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Laaja-alaisten palveluntarpeiden yhteensovittaminen edellyttää asiakkaan omaa toimijuutta, omaisten/läheisten tukea sekä viranomaisten yhteistyötä. Tämä on käytännössä erittäin haastava ja vaativa tehtävä. Erityisesti ikääntyneiden asiakkaiden kohdalla tarvitaan usein omaisten ja läheisten osallisuutta palvelukokonaisuuden rakentamisessa. Palvelujärjestelmältä iäkkäiden ihmisten asiakas- ja palveluohjaus edellyttää puolestaan monialaista osaamista ja tietotaitoa.

Laaja-alaisten palvelutarpeiden yhteensovittaminen edellyttää palveluiden (palveluketjut, -prosessit) integraatiota, mikä on annettu maakunnan tehtäväksi. Laaja-alaisten palvelukokonaisuuksien yhteensovittaminen asiakkaan näkökulmasta ei ole lakiluonnoksen rajausten näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. **ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Muutettuun lakiluonnokseen sisältyy edelleen rakenteellisia tekijöitä, jotka estävät tai vaikeuttavat integraatiota. Koska palvelut hajautuvat usealle toimijalle, integraation toteutuminen erityisesti useita palveluita samanaikaisesti käyttävällä potilaalla on ongelmallista.

6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Muutettuun lakiluonnokseen sisältyy edelleen rakenteellisia tekijöitä, jotka estävät tai vaikeuttavat integraatiota.

Maakunnilla on vain rajallinen oikeus päättää järjestämisvastuulleen kuuluvien palveluiden tuottamisesta. Velvollisuus tarjota asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti laissa säädetyissä palveluissa ei ole tarkoituksenmukaista vaan asiakassetelin laajuus ja palvelut tulee päättää maakunnassa. Erityisesti järjestämislakiin sisältyy valtioneuvoston ja ministeriön laajoja ja tulkinnanvaraisia toimivaltuuksia ohjata maakunnan toimintaa ja päätöksentekoa.

Esitys vähentää hankintalain mukaista hankintamenettelyä maakunnissa, mutta lisää muita tehtäviä kuten suoran valinnan valvontaan, asiakasseteliin ja henkilökohtaiseen budjettiin liittyviä tehtäviä.

7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X**

d. ei

e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiluonnokseen sisältyy edelleen taloudellisia kustannuksia lisääviä tekijöitä, kuten työterveyshuollon sekä opiskelijaterveydenhuollon piirissä jo olevien kuntalaisten ottaminen mukaan kapitaatiokorvauksen piiriin. Kustannusten kasvua voi sisältyä myös henkilökohtaisen budjetin sekä asiakassetelien laajaan käyttöönottoon.

Valinnanvapauslaki toteutuessaan nykymuodossa kasvattaisi merkittävästi taloudellisia kustannuksia. Valinnanvapauden toteuttaminen vaikeuttaa maakunnan, sen liikelaitoksen ja sotekeskusten talousarvioiden laadintaa ja niiden toiminnan ennakoitavuutta. Tämä voi vaarantaa maakunnan taloudellisen toiminnan ja käynnistää rahoituslaissa mainitun arviointimenettelyn (valtionavustuksen myöntäminen käynnistää aina menettelyn).

Valinnanvapauslain esitys on monimutkainen ja vaikeaselkoinen. Lakiesityksen pohjalta on vaikeaa hahmottaa kaikkia niitä mahdollisia muutoksia, jotka lakiluonnokseen sisältyy. Valinnanvapauslakiluonnokseen sisältyy uhka lisätä resursointia, koska maakunta joutuu varautumaan siihen, että markkinat eivät toimi. Maakunnalle jää viimesijainen vastuu asiakkaiden palveluiden järjestämisestä keskeytyksestä esimerkiksi tilanteessa, jossa suoran valinnan palvelujen tuottaminen päättyy. Valinnanvapauden käyttö esimerkiksi suun terveydenhuollon palveluiden osalta voi siirtää kustannuksia siten, että palvelun tällä hetkellä itsensä maksavilta asiakkailta siirtyy kustannuksia maakunnan kustannukseksi. Valinnanvapaus voi lisätä palvelujen kysyntää ja siten lisätä kustannuksia.

Työterveyshuollossa ja opiskelijaterveydenhuollossa voi olla sote-keskusten kanssa päällekkäistä palvelutuotantoa, mikä lisää kustannuksia.

Lisäksi kilpailu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuuksista voi aiheuttaa kohoavia kustannuksia sekä yksityisessä että julkisessa palveluntuotannossa. Julkinen sektori ei pysty sopeuttamaan tarjontaansa kysyntään (mahdollinen ylitarjonta) nopealla aikavälillä. Valinnanvapauslaki vaikuttaa merkittäväällä tavalla maakunnan palveluiden organisointiin, hallintoon ja johtamiseen. Asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetoinnin toteuttaminen käytännössä voi kaventaa maakunnan vaikutus- ja päätösvaltaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisessä. Valinnanvapausmallin henkilökohtainen budjetointi lisää kustannusten nousun riskejä. Hallinto- ja valvontatehtävien lisääntyminen kasvattaa kustannuksia samoin kuin esimerkiksi tieto- yms. järjestelmien hankinta ja perustaminen.

Keskeisiä haasteita ovat 1) markkinoiden toimivuus eli palveluntarjoajia tulisi olla riittävä määrä, 2) markkinoiden eriarvoistuminen eli jakautuminen hyväosaisten ja heikompien markkinoihin sekä 3) kilpailumekanismien ja keskinäisen kilpailun toimivuus eli riittävästi riippumattomia palveluiden tuottajia. Kainuun maakunnassa nämä haasteet toteutuvat eri tavoin kuntien ja alueiden välillä.

Maakunnan vaikutuskeinot markkinoiden eriarvoistumiseen voivat olla vähäiset.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista.

9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Haastavia ovat tilanteet, joissa esimerkiksi yritys luopuu suoran valinnan palvelujen tuottamisesta ja maakunnan liikelaitoksen sote-keskuksen tulee ottaa vastuu palveluiden tuottamisesta. Myös asiakasmäärien mahdolliset muutokset puolen vuoden välein tuo merkittäviä haasteita.

9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja X**
- b. sopiva
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Käytännössä palveluvalikoima sosiaali- ja terveyskeskuksessa on terveydenhuoltoa. Suoran valinnanvapauden palvelut voivat lisätä kilpailua sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä, millä voi korottaa henkilöstön palkkakustannuksia. Edelleen ammattihenkilöiden saatavuuden heikentyminen voi vaarantaa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen asianmukaisesti

9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva X**
- c. liian suppea

9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X**

- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Lakiluonnos siirtää palvelukokonaisuuksien ja asiakkaiden palveluketjujen määrittelyvastuun maakunnille, mutta säännösvaltaa jätetään valtioneuvoston asetukselle. Hyvää lainvalmistelua olisi, että valtioneuvoston asetus tältä osin säädettäisiin yhtä aikaa valinnanvapauslain kanssa.

Maakunta ei voi merkittävässä määrin vaikuttaa suoran valinnan palveluiden volyymiin, mutta viimesijainen vastuu kuitenkin kuuluu maakunnalle.

9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos.

10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tämä **säädös** ei lisää asiakkaan tietoutta päätöksentekoon eikä siihen liittyvään arviointiin.

10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa X**

11. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja X**
- b. sopiva
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan harkintavaltaa on rajattu liikaa sen suhteen, missä laajuudessa asiakassetelit ovat käytössä. Pykälässä mainittuihin käytön rajoituksiin sisältyy monia käytännöllisiä ongelmia. Lakiluonnoksen tarkoitus on avata kattavasti sosiaali- ja terveydenhuollon erilaisia pykälässä säädettyjä palveluita. Asiakassetelien laajentamiseen liittyy hyötyjä, haittoja ja käytännön ongelmia.

Kuvatunlaisen palvelujärjestelmän luominen ja ylläpitäminen aiheuttavat merkittäviä transaktio-kustannuksia maakunnalle. Lain pitäisi ennen kaikkea mahdollistaa, ei pakottaa asiakassetelien laajentamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Asiakaseteleitä koskeva sääntely voi kannustaa yli- tai kilpavarusteluun sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Maakunnan harkintavaltaa on rajattu liikaa sen suhteen, missä laajuudessa asiakassetelit ovat käytössä, mikä on ongelmallista maakunnan itsehallinnon kannalta. **On tärkeää, että maakunnat eivät joudu toimimaan vastoin tavoitetta hillitä palvelutuotannon kustannuksia, joten myös palvelusetelien käytössä on oltava riittävä harkintavalta.**

11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa X**

11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan harkintavaltaa on rajattu liikaa sen suhteen, missä laajuudessa asiakassetelit ovat käytössä. Maakunnalla tulisi olla enemmän harkintavaltaa erityisesti polikliinisten toteutettavien kirurgisten toimenpiteiden sekä kiireettömän leikkaustoiminnan osalta, mitkä olennaisesti kytkeytyvät alueelliseen erikoissairaanhoidon ja päivystystoiminnan toteuttamiseen.

11d. *Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta*

tarkoituksenmukaisia?

a. kyllä

b. kyllä pääosin X

c. ei pääosin

d. ei

e. ei kantaa

11e. *Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastuun toteuttamisen näkökulmasta?*

a. kyllä

c. ei pääosin X

d. ei

e. ei kantaa

12. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. *Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?*

a. kyllä

b. kyllä pääosin

c. ei pääosin

d. ei

e. ei kantaa X

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin** asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. *Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?*

a. kyllä

b. kyllä pääosin

c. ei pääosin X

d. ei

e. ei kantaa X

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin** palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

16. **Lakiluonnoksen 10 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kapitaatiota painottava korvausmalli sisältää useita ongelmia. Se voi kannustaa alitarjontaan, kustannusten ja potilaan palveluvastuun siirtoon sekä asiakasvalintaan (kerman kuorinta).

16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa X**

16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen sotekeskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Julkinen sote-keskus ei voi valita potilaitaan/asiakkaitaan ja kuitenkin yksityiselle sote-keskukselle varataan oikeus tuottaa vain tiettyjä palveluita, joita se itse parhaaksi.

Täysin tasavertaisia toimintaedellytyksiä ei näillä säännöksillä saada, koska maakunnan liikelaitokseen ja yritysmuotoisiin toimijoihin kohdistuvat säädöspohjaiset velvoitteet ovat erilaiset.

17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta.

17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveyspalveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

- a. kyllä X**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

77 §: Esityksessä mainitaan, että asiakkaan valinnanvapauden toteuttamiseksi on valtakunnalliset tiedonhallintapalvelut ja että kaikkien kyseisessä laissa tarkoitettujen palveluntuottajien on käytettävä näitä tiedonhallintapalveluja. Säännösesityksessä mainitut ehdot ovat erittäin vaativia käytännössä toteutettaviksi. On epäselvää, täyttävätkö pienet toimijat tiedonhallintapalveluiden vaatimukset ja minkälaisia taloudellisia kustannuksia palveluntuottajille aiheutuu tiedonhallintapalveluiden käyttämisestä.

18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Uudistuksen taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu eikä tiedossa riittävästi. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tarjonta lisää kysyntää kuten valinnanvapauspilotteissa on todettu. Tämä ei vähennä kustannuksia vaan voi lisätä niitä. Sote- uudistuksen säästöt ja taloudelliset tavoitteet eivät toteudu vaan kustannukset tulevat kasvamaan.

Valinnanvapauden vaikutus voi kasvattaa terveys- ja hyvinvointieroja on todennäköistä, koska kaikki, etenkin heikommassa asemassa olevat, eivät voi, kykene tai ei ole mahdollista käyttää valinnanvapautta.

19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Tietohallinto- ja ICT-toimiteiden kannalta valinnanvapaus vaikuttaa lähinnä asiakas- ja potilastietojärjestelmien toteutukseen, eli miten asiakkaan tiedot saadaan liikkumaan jouhevasti julkisten ja yksityisten sote-toimijoiden välillä. Tähän liittyy myös tiedolla johtaminen, eli miten asiakkaista saadaan vertailukelpoista kustannus- ja suoritemääräperusteista tietoa maakunnan / valtakunnan tasolla

Lisäksi suoran valinnan palveluissa esitetty vaade järjestää sote-keskuksessa useiden eri erikoislääkäreiden vastaanottopalveluja aiheuttaa todennäköisesti maakunnalle varsin suuren haasteen käytännön toteutuksen kannalta. Erikoislääkäreiden määrä ei valitettavasti lisäännä pelkästään lainsäädäntöä muuttamalla. Tarve erikoissairaanhoidon palveluihin sote – keskuksiin tulee perustua asiakkaiden tarpeisiin ja volyymeihin eikä lakiin.

21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen

13 § valinnanvapautta koskevat rajoitukset

Selkeyden vuoksi esitetään, että äitiys- ja lastenneuvolapalvelut rajataan valinnanvapauden ulkopuolelle (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 15 §). Perusteita ovat muun muassa asiakasprosessien jatkuvuuden turvaaminen neuvolapalveluissa ja neuvolapalveluiden kiinteä yhteys perhekeskustoimintamalliin (mm. LAPE-kärkihanke).

Esitetään muutettavaksi muotoon: ”Oikeus valita maakunnan liikelaitos ja sen palveluyksikkö ei koske terveydenhuoltolain **15**, **16** ja **17** §:ssä säädettyjä **neuvolapalveluja**, kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuoltoa eikä lastensuojelulaissa tarkoitettua lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua.”